

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Janusz KOCHANOWSKI

RPO-458685-II/03/DK

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, dnia.....**5**.....lutego 2010 r.

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Minister Sprawiedliwości -
Prokurator Generalny

W nawiązaniu do korespondencji z lat ubiegłych, dotyczącej stworzenia szerszych mechanizmów korzystania z mediacji, mając na uwadze treść projektu ustawy o mediatorach i zasadach prowadzenia mediacji w sprawach skierowanych przez organy procesowe, przygotowanego przez członków Społecznej Rady ds. Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów przy Ministrze Sprawiedliwości, pragnę przekazać poniższe spostrzeżenia.

Pozytywnie należy ocenić wolę upowszechnienia alternatywnych sposobów rozwiązywania sporów, zwłaszcza mediacji, o co zabiegał Rzecznik Praw Obywatelskich od 2003 r., proponując w wystąpieniach konkretne rozwiązania w tym zakresie. Jednym z nich był postulat skierowania sprawy do mediacji przed wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Nie został on jednak spełniony.

Inicjowanie postępowania mediacyjnego powinno następować w sytuacjach, gdy między stronami jest konflikt. Mediacja jest jednak postępowaniem odrębnym od postępowania karnego, dlatego też przesłanki dla jej prowadzenia nie powinna stanowić okoliczność przedstawienia zarzutów. Przeprowadzenie mediacji już we wstępnym etapie postępowania karnego nie powinno mieć negatywnego wpływu na dobro postępowania karnego.

W praktyce spotykam się z wieloma sprawami, które mogłyby być rozwiązane w drodze mediacji bez konieczności prowadzenia postępowania przygotowawczego a następnie sądowego.

Podobnie, nie zyskał akceptacji Ministra Sprawiedliwości postulat wprowadzenia mediacji do postępowania w sprawach o wykroczenia, ze względu na zagrożenie przedłużenia postępowania. Dokonywana w moim Biurze analiza akt tej kategorii spraw, nie pozwala jednak na podzielenie takiej argumentacji.

Ponadto, Rzecznik Praw Obywatelskich postulował zainicjowanie prac legislacyjnych nad ustawą o zawodzie mediatora, analogiczną do ustawy o zawodzie kuratora. Prezentowany projekt tylko częściowo spełnia te postulaty; należy zatem zwrócić uwagę na następujące zagadnienia:

1. Problem niedostatecznych wymagań stawianych mediatorom i nieokreślenia szkoleń, jakie powinni przejść.

Zgodnie z ustawą o zawodzie kuratora:

Art. 5. 1. Kuratorem zawodowym może być mianowany ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,
- 3) jest zdolny ze względu na stan zdrowia do pełnienia obowiązków kuratora zawodowego,
- 4) ukończył wyższe studia magisterskie z zakresu nauk pedagogiczno-psychologicznych, socjologicznych lub prawnych albo inne wyższe studia magisterskie i studia podyplomowe z zakresu nauk pedagogiczno-psychologicznych, socjologicznych lub prawnych,
- 5) odbył aplikację kuratorską,
- 6) zdał egzamin kuratorski.

Zapis propozycji członków Społecznej Rady ds. Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów przy Ministrze Sprawiedliwości brzmi:

„§ 2. Mediatorem zawodowym może być osoba:

- a) powyżej 26 roku życia, posiadająca pełnię praw cywilnych i obywatelskich
- b) posiadająca wiedzę z zakresu problematyki, której dotyczy mediacja,
- c) wpisana na listę mediatorów, o której mowa w art. 11 ustawy."

Wymogi stawiane mediatorom są w mojej ocenie zbyt niskie, co więcej nie są one czytelne, dlatego też należałoby rozważyć wprowadzenie kryteriów analogicznych do tych, które dotyczą kuratorów zawodowych.

W projekcie brakuje wymogu ukończenia przez mediatora zawodowego wyższych studiów magisterskich na określonym kierunku (wybór powinien uwzględniać kierunki przewidujące w programie zdobycie wiedzy z zakresu mediacji i umiejętności jej prowadzenia). Zapis taki mógłby zastąpić obecny, dotyczący wieku, co zapewniłoby odpowiednie przygotowanie do pracy mediatorów zawodowych.

Posiadanie wiedzy z zakresu problematyki, której dotyczy mediacja, powinno być udokumentowane. Mając na względzie treść § 5 propozycji, zamiast aplikacji i egzaminu, jakim poddawani są kuratorzy zawodowi, po ukończeniu wyższych studiów magisterskich, wykształcenie mediatora powierza się bliżej nieokreślonym osobom czy firmom szkoleniowym. Utrwała to złą w mojej ocenie praktykę prowadzenia szkoleń przez osoby działające w ramach firm czy organizacji pozarządowych, które nie posiadają odpowiednich, udokumentowanych kwalifikacji do prowadzenia szkoleń oraz wystarczającej wiedzy (nie tylko z zakresu samej mediacji). Z założenia też czyni z mediatorów zawodowych najsłabiej wykształconą grupę zawodową.

II. Osoby uprawnione do prowadzenia mediacji.

Zapis propozycji członków Rady brzmi:

„§ 4. Mediatorem zawodowym nie może być czynny zawodowo sędzia, prokurator, adwokat, radca prawny, kurator sądowy, notariusz, komornik oraz aplikanci do tych

zawodów, referendarz sądowy oraz asystent sędziego, a także funkcjonariusz Policji i pracownik Służby Więziennej, jak również syndyk."

Jeżeli mediatorem zawodowym nie może być osoba, która styka się ze stronami z racji pełnionej również, innej funkcji, to lista zawodów wymieniona w proponowanym § 4 powinna także obejmować np. pracowników zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich. Ponadto wątpliwości budzi, czemu kurator zawodowy nie może być mediatorem, skoro pełni on zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym i de facto jego rola jest zbieżna z celami mediacji.

III. Organizacja pracy mediatorów

Również w tym zakresie projekt ustawy o zawodzie mediatora jest skromniejszy niż zapisy ustawy o zawodzie kuratora.

Zgodnie z propozycją:

„Art. 9

§ 1. Mediatorzy zawodowi mogą działać indywidualnie lub jako przedstawiciele organizacji pozarządowych, które prowadzą mediacje w ramach swojej działalności statutowej, albo, jako pracownicy ośrodków mediacyjnych powołanych przez organy samorządu.

§ 2. Organizacje pozarządowe oraz ośrodki mediacyjne, o których mowa w § 1 muszą posiadać wpis na listę, o której mowa w art. 11 ustawy. Warunkiem uzyskania wpisu jest posiadanie przez organizację lub ośrodek mediacyjny przynajmniej jednego przedstawiciela, który spełnia wymogi dotyczące mediatora zawodowego."

Projekt nie nakazuje stworzenia przez samorządy ośrodków mediacyjnych. Nie zostało zatem sprecyzowane miejsce prowadzenia mediacji przez mediatorów zawodowych. Powszechnie wiadomo, że wynagrodzenie mediatorów nie daje możliwości samodzielnej organizacji i utrzymania pomieszczenia stosownego do potrzeb mediacji. Zmusza to mediatorów do zrzeszania się w stowarzyszenia, co powoduje zmniejszenie ilości ośrodków mediacyjnych i ograniczenie ich dostępności. Otrzymuję również sygnały, że

stowarzyszenia mediatorów działają analogicznie jak korporacje zawodowe, co prowadzi w konsekwencji do ograniczenia stosowania mediacji.

W projekcie nie określono standardów pomieszczeń mediacyjnych (wymogi lokalowe i techniczne, odpowiednie urządzenie) i nie nałożono na organizacje pozarządowe wymogu zapewnienia stosownych warunków. Wpis do rejestru nie jest od tego uzależniony.

Reasumując, uprzejmie proszę Pana Ministra, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14 poz. 147 ze zm.), o rozważenie uwzględnienia powyższych uwag i postulatów.

*Zaczęty przez naukę
pewno kocham*